

УДК 343.974

Володимир Севрук,*канд. юрид. наук, провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ*

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ І ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЯКІ СФОРМОВАНІ НА ЕТНІЧНІЙ ОСНОВІ

У статті здійснено аналіз стану наукової розробленості проблем протидії та запобігання злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, шляхом узагальнення і систематизації результатів дисертаційних робіт України, СНД та інших зарубіжних країн з досліджуваної тематики.

Ключові слова: наукова розробленість, протидія, запобігання, етнічна злочинність, організовані групи, які сформовані на етнічній основі, злочинні організації, які сформовані на етнічній основі, дисертаційні дослідження.

*Рівно стільки позицій за існування
феномена етнічної злочинності,
рівно ж стільки позицій проти
існуванню цього феномена*

Постановка проблеми. Посилення економічної кризи й утворення в різних країнах етнічних діаспор успішно використовують організовані злочинці з інших країн для створення національних угруповань, які відрізняються більшою згуртованістю і захищеністю від правоохоронних органів. Національна солідарність, а іноді й родинні зв'язки, мовний та культурний бар'єри надійно захищають такі угруповання від проникнення в них сторонніх осіб [1].

При цьому для організованих злочинних формувань, створених на етнічній основі, характерна наявність властивих виключно їм рис і якостей, що ускладнюють діяльність органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність і попереднє розслідування, у виявленні, припиненні, документуванні, розслідуванні та розкритті злочинів, скоєних ними [2].

При цьому протягом низки останніх років організована етнічна злочинність розширює можливості використання міжрегіональних і міжнародних зв'язків у скоєнні злочинів, кримінальна діяльність організованих етнічних злочинних формувань набуває транснаціонального характеру, розширюються масштаби здійснення ними злочинів міжнародного характеру (нелегальний обіг

наркотиків, зброї, торгівля жінками і дітьми, тероризм, релігійний екстремізм тощо) [2].

Отже, теорія і практика свідчать, що одним із дієвих і традиційних напрямів удосконалення протидії злочинам є покращення її теоретичного забезпечення, що досягається за допомогою приділення з боку науковців належної уваги [3, с. 66].

У цьому контексті С.О. Павленко [4, с. 107] слушно зазначає, що головною умовою будь-якого наукового дослідження є ґрунтовний аналіз наукового доробку вітчизняних та іноземних учених різних історичних періодів. Такий аналіз надасть можливість з'ясувати найвагоміші з-поміж них, що стали теоретичним підґрунтям предмета дослідження, з одного боку, й акцентувати на проблемних аспектах, що залишилися поза межами дослідження попередників, у контексті соціально-економічних, політичних, нормативно-правових, криміногенних та інших чинників – з іншого [4, с. 107].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну базу дослідження становлять монографічні праці українських учених, таких як: О.О. Байов, В.В. Босенко, Д.Є. Завідонов, В.М. Матвійченко, А.В. Науменко, В.В. Ніжнов, М.В. Підбояльчаний, В.В. Проскурнін, В.В. Ремський, В.Г. Севрук, М.Т. Сінетар, Ю.О. Сидоренко, І.С. Стіхарна, М.О. Торохтін; **учених СНД:** І.В. Анжиров, Б.С. Артиков, А.В. Бадирханов, Г.М. Геворґян, А.М. Зюков, Н.М. Карькіна, І.Х. Касаєв, М.О. Касьяненко, І.М. Картоєв,

К.В. Кузнецов, О.М. Поздняков, В.А. Пономаренко, В.Г. Рубцов, В.О. Самсонов, У.Т. Сайгітов, О.М. Смирнова, О.І. Фойгель, Р.Г. Чевходзе, **зарубіжних учених:** Alexandre Biotteau, Alice Charles, Amato Giovanna, Andrew San Aung Ch, Anquinette L. Barry, Anthony E. Bacon, Ben H. Feldmeyer, Bence Takacs, Brandy LaShawn Ethridge, Brett Michael Gordon, Calvin Conzelus Moore, Chad Posick, Chelsea J. King, Christina Tam, Corral-Camacho, Guadalupe, Cynthia Perez McCluskey, Ekaterina Gorislavsky, Graziella Thake, Hollianee Elizabeth Marshall, Hugh E. Watkins, Irshad Altheimer, Jackson Toby, John Buttle, Jordona Jackson, Jose Fabian Gonzalez Dominquez, Julius R. Petrasch, Leanid Kazurytski, Kerryn E. Bell, Kristin Marie Golden, LaTashia R. Reedus, Lindsey N. Devers, Lyndsay Nicole Boggess, Marta Bolognani, Paul Kim, Raul G. Ortiz, Robert Webb, Romie D. Hargrove, Ross L. Matsueda, Ruth D. Peterson, Sabrina Deaton, Salvador Fernando Rodriguez, Sam O'Brien-Olinger, Sou Lee, Tamara J. Parker, Tamara S. Davis, Tia Dafnos, Tina M. Kabarec-Quiroz, Tracee L. Perryman, Victor Merlan Rios, Yong K. Lee, які вивчали різні аспекти протидії етнічній злочинності у різних сферах.

Метою наукової розвідки є аналіз стану наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, шляхом узагальнення та систематизації дисертаційних досліджень в Україні, в СНД та в інших зарубіжних країнах з досліджуваної тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наголошуючи на організованій етнічній злочинності, свого часу американський юрист Р. Кларк надто точно описав цю ситуацію, зауважуючи, що, можливо, найбільш великою перешкодою на шляху до встановлення ефективного контролю над злочинністю є наша неосвіченість. Ми мало знаємо, в нашому уявленні про злочинність багато неправильного. Наші керівники, які не охочі до зізнання в тому, наскільки незначні їхні знання, але при тому досить часто бажають експлуатувати посилення суспільної тривоги, мучать нас, користуючись тим, що самі знаємо про неї не досить [5]. Відповідно, така позиція стосується і етнічної злочинності.

Тому, мабуть, є сенс у висловленні Е. Дюркгейма, згідно з яким існування злочинності нормально лише тоді, коли вона досягає, але не перевищує певного для кожного соціального типу рівня [6]. Пояснимо, що соціально нормальним визнається не сам

злочин, а прийнятна, допустима у такому соціумі кількість скоєних злочинів [7].

Дослідницький Національний інститут правосуддя – National Institute of Justice (США) відзначає, що приблизно до 1970-х років організована злочинність діяла в строго етнічних межах. Тобто злочинці, які належали до якої-небудь расової або етнічної меншини, оперували переважно тільки серед своїх одноплемінників. Крім того, різні «етнічні» мафії займалися тільки окремими видами кримінального бізнесу і рідко намагалися перейти на нові ринки. У 1980-х роках з'явився новий тренд – етнічні спільноти стали набагато активніше співпрацювати одна з одною і почали освоєння незвичайних для себе сфер бізнесу: наприклад, вони одними з перших стали вкладати гроші в комп'ютерний ринок. У 1990-х роках відбувся перехід криміналітету на новий рівень – ці структури стали глобальними [8].

Підвищений інтерес становлять праці американських фахівців щодо транснаціональної злочинності П. Лупші, Дж. Ная, П. Уільямса [9; 10; 11; 12]. У них серед інших переваг слід відзначити використання авторами системного підходу в дослідженні цього явища, а також аналіз транснаціональної злочинності в динаміці розвитку, не тільки в контексті сьогодення, а й тих умов, що можуть сформуватися під впливом різних чинників у майбутньому. Так, власне, відбулося з транснаціоналізацією організованої злочинності, коли це явище спочатку пов'язувалося з етнічними чи з галузевими особливостями функціонування азійських тріад, колумбійських картелів тощо у сфері міжнародної наркоторгівлі [13]. Проте бурхливі процеси світової глобалізації відкрили для транснаціональних злочинців небачені раніше можливості в усіх без винятку сферах як на рівні мікро-, так і в макромасштабі [1].

У цьому контексті особливо цікавими є висновки, яких дійшли представники італійської кримінологічної школи ще в другій половині XIX – початку XX ст. Одразу відзначимо, що італійська кримінологічна школа не має якоїсь єдиної концепції, тому під нею ми розуміємо сукупність поглядів філософів, соціологів і кримінологів, які жили і працювали на території сучасної Італії і досліджували насамперед італійське суспільство. Напевно, найвідоміший серед них – Чезаре Ломброзо з його знаменитою антропологічною концепцією. У радянський період вітчизняної історії ідеї Ломброзо («ломброзіанство») піддавалися жорсткій критиці як расистські і антинаукові. Справді, подекуди Ломброзо, що називається, «перегинав палицю», коли говорив про тотальну

схильність до скоєння злочинів представників певних рас або національностей і, тим паче, фізіологічних типів. Але треба віддати йому належне, саме Ломброзо одним із перших в європейській криминології задумався про вплив на злочинну поведінку особистості етнічних факторів [14].

З огляду на викладене, можна зробити висновок про те, що запобігання та протидія діяльності етнічних злочинних формувань у сучасних умовах являє собою об'єктивну необхідність для забезпечення стабільності розвитку і діяльності державних і громадських інститутів. У зв'язку з цим методичні дослідження з питань попередження організованої етнічної злочинності набувають особливої актуальності і наукової значущості [2].

Аналіз наукового доробку (дисертаційних досліджень, монографій, навчальних посібників, методичних рекомендацій, статей, тез) за темою наукового дослідження свідчить, що без урахування таких досліджень, які дають змогу окреслити напрями подальших наукових розробок, зазначені проблеми неможливо вирішити.

Як зазначає Я.О. Морозова, аналізуючи наукові праці у сфері юридичної науки, можна виділити, що здебільшого генезис наукових праць здійснюється шляхом їх класифікації за галузями права, рівнем наукового вивчення, часом проведення досліджень або іншими ознаками, що надають змогу їх згрупувати та провести детальний аналіз. Разом із тим, аналізуючи наукові праці, що присвячені вивченню різних аспектів, пов'язаних із протидією організованій злочинності, слід відзначити, що здебільшого зазначені праці доцільніше згрупувати залежно від того, чи досліджувались загальні аспекти протидії організованій злочинності, або залежно від різновиду організованої злочинності (організованих груп та організацій) [15, с. 76].

Ми підтримуємо таку позицію щодо класифікації стану наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, за галузями права. Але, досліджуючи цю проблему, слід відзначити, що дослідження у цій сфері необхідно розподіляти за:

1) спеціальностями теми дисертаційних досліджень на докторів наук (докторів юридичних наук) та докторів філософії (кандидатів юридичних наук), які були затверджені вченими радами вищих юридичних закладів освіти, юридичних факультетів та науково-дослідних установ юридичного профілю:

– зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право;

– зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криминологія; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Відповідно, вважаємо, що наукові дослідження протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, необхідно розподіляти, окрім дисертаційних досліджень, що присвячені вивченню цієї проблеми, на:

2) монографічні праці;

3) дослідження, викладені в посібниках, методичних рекомендаціях;

4) наукові статті щодо вивчення цієї проблеми;

5) тези конференцій.

У цьому дослідженні ми розкриємо лише стан наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, на рівні кандидатських та докторських дисертаційних робіт.

Окремо слід звернути увагу на групу дисертаційних досліджень. Відповідно, у цій групі ми розподілили напрацювання вчених на три підгрупи:

1) дисертаційні дослідження в Україні;

2) дисертаційні дослідження в СНД;

3) дисертаційні дослідження в зарубіжних країнах.

Насамперед це було зроблено для якісного сприйняття та аналізу робіт для подальшого порівняння, а саме шляхом такого аналізу ми дійшли певних висновків, по-перше, в Україні незначна кількість захищених дисертацій з цієї теми, хоч і закріплених тем трохи є; по-друге, на відміну від України, дисертаційні дослідження в країнах СНД та зарубіжних країнах носять різноплановий характер, дослідження яких здійснюються у різних галузях; по-третє, що є головним висновком, в Україні відсутнє комплексне дослідження теоретичних та практичних проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, на рівні докторської дисертації. Отже, перейдемо до предмета нашого дослідження. Відповідно, розкриємо насамперед дисертаційні дослідження в Україні.

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.08 (кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право):

1) В.В. Ремський. Запобігання злочинам, що вчиняються етнічними злочинними угрупованнями (рік затвердження теми – 2010) – Національна академія внутрішніх справ [16];

2) М.В. Підболячий. Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються етнічними організованими злочин-

ними групами в Україні (рік затвердження теми – 2018) – Національна академія внутрішніх справ [17].

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.09 (кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність):

1) В.М. Матвійченко. Особливості розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, вчинених етнічними формуваннями (рік затвердження теми – 2003) – Запорізький юридичний інститут МВС України [18];

2) Д.Є. Завідонов. Правові та організаційно-тактичні основи протидії діяльності етнічних ОЗУ у сфері незаконного розповсюдження наркотичних засобів (рік затвердження теми – 2003) – Юридична академія МВС України (м. Дніпропетровськ) [18];

3) В.В. Ніжнов. Особливості розслідування злочинів, вчинених організованими групами, створеними на етнічній основі (рік затвердження теми – 2005) – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ МВС України [19];

4) І.С. Стіхарна. Основи протидії етнічним організованим злочинним групам криміналістичними та оперативно-розшуковими засобами (рік затвердження теми – 2008) – Одеський державний університет внутрішніх справ [20; 15];

5) О.О. Байов. Організаційно-тактичні аспекти оперативної розробки етнічних злочинних угруповань, що спеціалізуються на незаконному обігу наркотиків (рік затвердження теми – 2009) – Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка [21];

6) А.В. Науменко. Попередження та розкриття розбоїв, що вчинені злочинними групами, що створені на етнічній основі (рік затвердження теми – 2009) – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ [21];

7) Ю.О. Сидоренко. Розслідування злочинів щодо незаконного обігу наркотичних засобів, учинених за участю організованих злочинних етнічних груп (рік затвердження теми – 2009) – Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка [21];

8) М.Т. Сінетар. Розслідування крадіжок, вчинених етнічними організованими угрупованнями (рік затвердження теми – 2010) – Національна академія внутрішніх справ [16];

9) М.О. Торохтін. Протидія етнічним злочинним наркоугрупованням (рік затвердження теми – 2010) – Національна академія внутрішніх справ [16];

10) В.Г. Севрук. Протидія органами внутрішніх справ злочинам, що вчиняють-

ся особами окремих етнічних меншин (рік затвердження теми – 2011) – Національна академія внутрішніх справ [22];

11) В.В. Проскурнін. Протидія етнічним злочинним групам (за матеріалами оперативних підрозділів ОВС України в східному регіоні) (рік затвердження теми – 2012) – Харківський національний університет внутрішніх справ [23];

12) В.В. Босенко. Організація і тактика виявлення та розкриття загальнокримінальних злочинів, що вчинюються представниками етнічних меншин (рік затвердження теми – 2012) – Одеський державний університет внутрішніх справ [23].

Отже, здійснивши аналіз тем дисертаційних досліджень в Україні, слід зробити з цього певні висновки: по-перше, Україна є багатонаціональною державою, але, на жаль, дослідження в цій сфері здійснюється недостатньо, що прослідковується з вищезазначеного; по-друге, дослідження здійснюються лише за двома напрямками (спеціальностями), а ця сфера потребує більш широкого соціального дослідження; по-третє, проаналізувавши теми дисертаційних досліджень, слід визнати, що на тепер в Україні відсутні захищені докторські роботи з цього напрямку, що є суттєвим недоліком під час вивчення проблеми етнічної злочинності в Україні.

Отже, з огляду на вищевикладене, вважаємо за потрібне, окрім наукових досліджень України щодо протидії та запобігання етнічній злочинності, розкрити стан наукової розробленості вченими проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, в СНД.

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.08 (кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право):

1) Р.Г. Чевходзе. Етнічні аспекти злочинності (рік захисту – 1999);

2) Г.М. Геворгян. Кримінологічні проблеми боротьби з організованими етнічними злочинними формуваннями в Росії (рік захисту – 2000);

3) А.М. Зюков. Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняються представниками різних етнічних груп (рік захисту – 2005);

4) Б.С. Артиков. Попередження проявів етнічної злочинності в Республіці Казахстан (рік захисту – 2007);

5) Н.М. Карькіна. Забезпечення безпеки засуджених – представників етнічних груп від кримінальних загроз у місцях позбавлення волі (рік захисту – 2010);

6) М.О. Касьяненко. Кримінологічні особливості і основи протидії організованій злочинності з ознаками етнічної ідентичності (рік захисту – 2011);

7) І.Х. Касасв. Попередження злочинів, вчинюваних учасниками етнічних злочинних угруповань (рік захисту – 2013);

8) К.В. Кузнецов. Кримінологічна характеристика та попередження організованої етнічної злочинності (рік захисту – 2018).

На рівні докторських дисертацій зі спеціальності 12.00.08 (кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право):

1) У.Т. Сайгітов. Основи протидії організованим формам злочинної діяльності в умовах традиційно-національного і релігійного відродження в Республіці Дагестан (рік захисту – 2009).

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.09 (кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність):

1) О.І. Фойгель. Специфіка розслідування злочинів у сфері економіки, вчинених особами з числа місцевих етнічних організованих злочинних груп (за матеріалами Східного Сибіру і Далекого Сходу) (рік захисту – 2004);

2) О.М. Смирнова. Особливості розслідування злочинів, вчинених етнічними групами (рік захисту – 2004);

3) В.О. Самсонов. Оперативно-розшукова протидія злочинам, що вчиняються етнічними організованими злочинними групами: за матеріалами Східно-Сибірського і Далекосхідного регіонів (рік захисту – 2005);

4) В.Г. Рубцов. Протидія розслідуванню діяльності злочинних формувань, організованих на етнічній основі, і криміналістичні методи його подолання (рік захисту – 2010);

5) А.В. Бадирханов. Оперативно-розшукові заходи щодо протидії організованій етнічній злочинності в столичному регіоні (рік захисту – 2011).

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.12 (криміналістика; судово-експертна діяльність; оперативно-розшукова діяльність):

1) О.М. Поздняков. Оперативно-розшукові заходи органів внутрішніх справ, які застосовуються в боротьбі з організованими злочинними групами та спільнотами, що сформувалися на етнічній основі (рік захисту – 2008).

На рівні докторських дисертацій зі спеціальності 12.00.09 (кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність):

1) В.А. Пономаренко. Етносоціальна детермінація кримінально-процесуального доказування (рік захисту – 2008).

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 09.00.11. (соціальна філософія):

1) І.В. Анжиров. Вплив етнічних факторів на зростання злочинності в Південному і Північно-Кавказькому федеральних округах (рік захисту – 2010).

На рівні кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.11 (судова діяльність, прокурорська діяльність, правозахисна та правоохоронна діяльність):

1) І.М. Картоєв. Організаційно-правове забезпечення розслідування етнічних злочинів (рік захисту – 2014).

Отже, здійснивши певний аналіз стану наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, в Україні та країнах СНД, вважаємо за необхідне здійснити аналогічний аналіз стану наукової розробленості, що здійснювалася зарубіжними фахівцями у різних сферах за цим напрямом.

На рівні дисертацій досліджень докторів наук та докторів філософії:

1) Джексон Тобі (Jackson Toby). Невідповідність в освіті як сприяючий чинник кримінальної кар'єри: порівняльне вивчення етнічних груп (1950 р.);

2) Ентоні Е. Бекон, Ромі Д. Харгрове, Хью Е. Уоткінс (Anthony E. Bacon, Romie D Hargrove, Hugh E. Watkins). Дослідження етнічної ідентичності чорношкірих молодих людей, які вчинили насильницькі злочини (1974 р.);

3) Йонг К. Лі (Yong K. Lee). Економічна нерівність і етнічна неоднорідність як фактори, що впливають на злочинність і поліцію: теоретичний і емпіричний аналіз (1989 р.);

4) Сальвадор Фернандо Родрігес (Salvador Fernando Rodriguez). Закономірність вбивств у Техасі: описовий аналіз расової/етнічної причетності до категорії злочинності (1990 р.);

5) Тамара Дж. Паркер (Tamara J. Parker). Сексуальні напади на кампусі (університетське (інститутське, студентське) містечко): аналіз етнічних і культурних моделей (1994 р.);

6) Еліс Чарльз (Alice Charles). Етнічні групи: страх перед злочинами та залучення громади до чорного співтовариства (1995 р.);

7) Пал Кім (Paul Kim). Етнографічне дослідження загальнонаціонального поліцейського проекту в Кореятаун-Вест-Адамс (1996 р.);

8) Грацієлла Тейк (Graziella Thake). Стать, вік, етнічні та групові відмінності в

ув'язнення молоді про злочинність, покарання, дисципліну і суспільні проблеми молоді (1996 р.);

9) Синтія Перес МакКласкі (Cynthia Perez McCluskey). Теорія деформацій і латиноамериканська злочинність: застосовність теоретичної моделі по етнічних групах (1999 р.);

10) Джуліус Р. Петраш (Julius R. Pettrash). Техаські банди: поширення в сільській місцевості, дотримання законодавства і навчання працівників правоохоронних органів (2001 р.);

11) Тіна М. Кабарек-Кіроз (Tina M. Kabarec-Quiroz). Латиноамериканська молодь, банди та громадська активність: приклад антропології (2002 р.);

12) Кельвін Конселус Мур (Calvin Conzelus Moore). Біла етнічна неоднорідність і насильницькі злочини: макроструктурний аналіз (2002 р.);

13) Керрін Е. Белл (Kerryon E. Bell). Стаття і банди: кількісне порівняння (2003 р.);

14) Бен Х. Фельдмейер (Ben H. Feldmeyer). Расові/етнічні моделі насильницьких злочинів: відмінності і тенденції в арештах за насильницькі злочини серед білих, чорних і латиноамериканців, 1980–1999 (2004 р.);

15) Бренді Лашаун Етрідж, Рот Д. Пітерсон (Brandy LaShawn Ethridge, Ruth D. Peterson). Розуміння ролі расового складу у сприйняттю жителюми ризику віктимізації в околиці (2005 р.);

16) Іршад Альтхаймер (Irshad Altheimer). Оцінка актуальності етнічної неоднорідності (гетерогенності) як предиктора (провісника) злочинності та формального соціального контролю на міжнародному рівні (2005 р.);

17) Віктор Мерлан Ріос (Victor Merlan Rios). Дорослий час для злочинності неповнолітніх: соціальні наслідки криміналізації на Чикано (мексиканці США) і чорних молодих чоловіків (2005);

18) Коррал-Камачо Гуадалупе (Coral-Camacho Guadalupe). Вплив раси та етнічної приналежності правопорушників на вирок щодо злочинів, пов'язаних з кокаїном і креком у Техасі (2005 р.);

19) Марта Болонні (Marta Bolognani). Загальна кримінологія: сприйняття злочинності і соціального контролю серед пакистанців Бредфорда (2006 р.);

20) Жордона Джексон (Jordona Jackson). Відхилення від злочинності між етнічними групами (2007 р.);

21) Тіа Дафнос (Tia Dafnos). Поліцейська етнічна приналежність: критичний аналіз використання етнічних ідентифікаторів у поліцейській діяльності організованої злочинності в Канаді (2007 р.);

22) Ендрю Сан Аунг Чо (Andrew San Aung Cho). Не в моєму розпорядженні: соціальний контроль, етнічна приналежність і злочинність у міжнародному районі Сієтла (2008 р.);

23) Хосе Фабіан Гонсалес Домінес (Jose Fabian Gonzalez Dominquez). Приналежність до банди, продаж наркотиків, насильство і зброя (2008 р.);

24) Леанід Казирецький (Leanid Kazuyutski). Кримінологічні міркування про вуличні банди латиноамериканського походження в Каталонії (2008 р.);

25) Ліндсей Ніколь Богесс (Lyndsay Nicole Boggess). Спільноти і зміни: расовий і етнічний перехід і злочинність у Лос-Анджелесі (2009 р.);

26) Олександр Біотто (Alexandre Biotteau). На шляху етнізації громадських дій: робота міських посередників для «нової соціальної регуляції» (2009 р.);

27) Ліндсі Н. Деверс (Lindsey N. Devers). Етнічна типізація злочинів і підтримка каральних установ: дослідницький аналіз арабів в Ізраїлі (2010 р.);

28) ЛаТашія Р. Рідус (LaTashia R. Reedus). Зростаюча значущість раси: наслідки раси та імміграції на насильницькі та майнові злочини для білих, чорних та латиноамериканських районів (2010 р.);

29) Сем О'Брайен-Олінгер (Sam O'Brien-Olinger). Поліцейська діяльність і етнічна приналежність у новій Ірландії: етнографічне дослідження (2012 р.);

30) Крістін Марі Голден (Kristin Marie Golden). Расова та етнічна типізація злочинів: вивчення потенційних причин кримінальних стереотипів (2012 р.);

31) Рауль Г. Ортіз (Raul G. Ortiz). Вивчення впливу культурної асиміляції та сімейного середовища на злочинність: порівняння мексиканського другого покоління та другого молодого покоління кубинських іммігрантів (2012 р.);

32) Холліанн Елізабе Маршалл (Hollianne Elizabeth Marshall). Італійсько-американська етнічна концентрація, неформальний соціальний контроль і міські насильницькі злочини: підхід захищених районів (2012 р.);

33) Амато Джованна (Amato Giovanna). Дослідження з питань організованої злочинності: етнічні мафії та незаконні компанії (2013 р.);

34) Сабріна Дітон (Sabrina Deaton). Текстовий аналіз зображень ромів в американській газеті (2013 р.);

35) Анкінетт Л. Баррі, Росс Л. Матсуеда (Anquinette L. Barry, Ross L. Matsueda). Багаторасова етнічна модель злочинності сусідства (2014 р.);

36) Катерина Гориславська (Ekaterina Gorislavsky). Расово-етнічні відмінності в жертвах насильства та сексуального нападу: сукупний аналіз даних 1994–2010 рр. (2014 р.);

37) Бретт Майкл Гордон (Brett Michael Gordon). Ідеологічні зрушення в зображенні етнічних банд і ганстерів у нью-йоркських романах і фільмах (2015 р.);

38) Трейсі Л. Перріман, Тамара С. Девіс (Tracee L. Perryman, Tamara S. Davis). Дослідження зв'язків між расовою соціалізацією та ініціацією насильства: наслідки для міських, чорних молодих людей (2016 р.);

39) Крістіна Там (Christina Tam). За моделлю меншини: вивчення етнічної приналежності, місця та арештів серед молоді Азії в районах Лос-Анджелеса (2016 р.);

40) Су Лі (Sou Lee). Азіатські банди в США: мета-синтез (2016 р.);

41) Челсі Дж. Кінг, Чад Посік (Chelsea J. King, Chad Posick). Як прихильність батьків впливає на злочинність серед чорношкірих чоловіків у сільських і міських умовах? (2017 р.);

42) Бенс Такач, Джон Баттл, Роберт Вебб (Bence Takacs, John Buttle; Robert Webb). Маорі і роми та ювенальна юстиція – підходи та відповіді від різних правових систем (2017 р.).

Висновки

Як показали результати аналізу стану наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, присвячені роботи вчених у різних галузях науки: політології, соціології, соціальної філософії, культурології, психології, кримінології, криміналістики, кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого права, а також кримінального процесу, криміналістики, судової експертизи та оперативно-розшукової діяльності. І в кожній роботі висвітлені окремі питання, що виникають у тій чи іншій сфері щодо феномена етнічної злочинності. Проаналізувавши дисертаційні дослідження починаючи з 1950 року і закінчуючи 2018 роком, та дослідивши більше 60 робіт, можна беззаперечно чітко підтвердити наявність такого негативного явища, як етнічна злочинність як в Україні, так і зарубіжних країнах.

Слід констатувати, що, аналізуючи стан наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, ми розглянули низку дисертацій, окрім вищевказаних, та можемо

відзначити, що кожне п'яте дослідження у сфері кримінології та оперативно-розшукової діяльності частково або опосередковано торкається питання етнічної злочинності.

Перспективи подальших наукових розвідок. Значення нашої наукової розвідки насамперед полягає в тому, щоб правоохоронні органи, які на практиці займаються протидією організованим групам та злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі, мали можливість отримати уявлення про це негативне явище. Також зібраний оригінальний емпіричний матеріал дасть можливість продовжити дослідження теоретикам у цій сфері [24, с. 78].

Підсумовуючи, можна констатувати, що нині, враховуючи економічні, політичні, правові і моральні сфери суспільства та динаміку збільшення організованих груп і злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі, та негативний вплив останніх на ці сфери, постала нагальна потреба наукової розробки основних положень з протидії та запобігання злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Список використаних джерел:

1. Жаровська Г.П. Транснаціональна організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, протидія : монографія. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2018. 567 с.
2. Кузнецов К.В. Криминологическая характеристика и предупреждение организованной этнической преступности : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.08; ФГКОУ ВО «Университет прокуратуры Российской Федерации», 2018. Москва. 279 с.
3. Ганжа А.А. Науковий генезис проблеми протидії оперативними підрозділами ОВС України діяльності організованих злочинних груп, які готують вчинення крадіжок із квартир громадян. *Право і Безпека*. 2013. № 3(50). С. 65–67.
4. Павленко С.О. Аналіз сучасного стану наукових досліджень проблем оперативно-розшукової тактики. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 105–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2018_2_12
5. Кларк Р. Преступность в США. Москва, 1975. С. 56.
6. Дюркгейм Э. Метод социологии. Киев; Харьков, 1989. С. 73.
7. Криминология: приглашение к дискуссии : монография / Авт. кол. А.В. Баляба, Э.В. Виленская и др. Луганск, 2000. С. 218.
8. Конфликты и законы. Демократия способствует развитию транснациональной организованной преступности. URL: <http://k-z.com.ua/popularnye-temy/290-demokratiya-sposobstvuet>.

9. Lupsha P. Organized Crime. Local Government Police Management. Washington D.C., 1991. P. 84–101.

10. Nye J. Corruption and Development: A Cost-benefit Analysis. *American Political Science Review*. 1987. № 67. P. 411–429.

11. Williams P. Groźny nowy świat: transnarodowa przestępczość zorganizowana w przededniu XXI wieku. *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*. Warszawa, 1997. S. 370–399.

12. Williams P. Transnational criminal organizations: Strategic Alliances. *The Washington Quarterly*. 1995. Vol. P. 240–249.

13. Renseller L. Global space: the menace of international drug trade. *Current History*. 1995. Vol. II, May. P. 13–25.

14. Полонский И. Этническая преступность – угроза национальной безопасности России и других стран. URL: <https://topwar.ru/66113-etnicheskaya-prestupnost-ugroza-nacionalnoy-bezopasnosti-rossii-i-drugih-stran.html>

15. Морозова Я.О. Наукова розробленість оперативно-розшукової протидії підрозділів кримінальної поліції організованій злочинності загальнокримінальної спрямованості. *Право і Безпека*. 2016. № 3. С. 74–79.

16. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2010 р.) : розглянуті та схвалені відділеннями Національної академії правових наук України / упоряд.: Д.В. Лук'янов, А.В. Матвєєва. Харків : Право, 2011. 139 с.

17. Перелік тем дисертаційних досліджень : НАВС. URL: [https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-kriminologiyi-](https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-kriminologiyi-ta-kriminalno-vikonavchogo-prava/naukovadiyalnist/perelik-tem-disertacijnih-doslidzhen.html)

[ta-kriminalno-vikonavchogo-prava/naukovadiyalnist/perelik-tem-disertacijnih-doslidzhen.html](https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-kriminologiyi-ta-kriminalno-vikonavchogo-prava/naukovadiyalnist/perelik-tem-disertacijnih-doslidzhen.html)

18. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (2003) : розглянуті та схвалені відділеннями Академії правових наук України / упоряд.: О.В. Петришин, В.П. Колісник, І.Й. Пучковська. Харків : Право, 2004. 65 с.

19. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (2005) : розглянуті та схвалені відділеннями Академії правових наук України / Упорядники: Петришин О.В., Лук'янов Д.В., Пучковська І.Й. Харків : Право, 2006. 160 с.

20. Гордієнко В.О. Стан наукової розробленості протидії злочинам проти власності, що вчиняються радикально налаштованими особами. *Форум права*. 2015. № 5. С. 60–65.

21. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2009 р.) : розглянуті та схвалені відділеннями Академії правових наук України / упоряд.: Д.В. Лук'янов, А.В. Матвєєва. Харків : Право, 2010. 240 с.

22. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2011 р.) : розглянуті та схвалені відділеннями Національної академії правових наук України / упоряд.: Д.В. Лук'янов, Н.В. Белімова. Харків : Право, 2012. 312 с.

23. Перелік тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (затверджених у 2012 р.) : розглянуті та схвалені відділеннями Національної академії правових наук України / упоряд.: Д.В. Лук'янов, Н.І. Карпенко. Харків : Право, 2013. 308 с.

24. Севрук В.Г. Поняття та сутність етнічної злочинності. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2018. № 4. С. 64–94. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1495597>

В статье проведен анализ состояния научной разработки проблем противодействия и предупреждения преступлений, совершаемых организованными группами и преступными организациями, которые сформированы на этнической основе, путем обобщения и систематизации результатов диссертационных работ Украины, СНГ и других зарубежных стран по исследуемой тематике.

Ключевые слова: научная разработанность, противодействие, предупреждение, этническая преступность, организованные группы, которые сформированы на этнической основе, преступные организации, которые сформированы на этнической основе, диссертационные исследования.

The article analyzes the state of scientific development of the problems of counteraction and prevention of crimes committed by organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis by summarizing and systematizing the results of dissertations in Ukraine, the CIS and other foreign countries on the subject under study.

Key words: scientific development, opposition, prevention, ethnic crime, organized groups that are formed on an ethnic basis, criminal organizations that are formed on an ethnic basis, dissertation research.